

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/propaganda/105781,Powszechna-Organizacja-Sluzba-Polsce.html>

Junacy hufca Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” działającego przy Gimnazjum Przemysłowym Cukrowni „Świdnica” w Pszenniu, b.d. Kopia cyfrowa zdjęcia przekazana do zasobu IPN przez p. Piotra Kraśnianina (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Powszechna Organizacja „Służba Polsce”

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: WOJCIECH KUJAWA 26.02.2024

25 lutego 1948 r. Sejm przyjął ustawę o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży i tym samym powołał Powszechną Organizację „Służba Polsce”.

Od początku swoich rządów komuniści dążyli do podporządkowania sobie młodego pokolenia. Dawało to bowiem pewność nieprzerwanego sprawowania władzy w kolejnych dziesięcioleciach. Młodzież poddawano więc różnym działaniom polityczno-propagandowym, zmierzającym do ukształtowania „nowego” człowieka – miłującego Związek Sowiecki i komunistyczną ojczyznę oraz nieszczędzącego sił do jej budowy.

Organizacje Przynależenia Wojskowego i Wychowania Fizycznego

Jednym z przejawów takich działań była uchwała Sekretariatu Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej z 4 czerwca 1945 r. dotycząca zaangażowania całej młodzieży w organizacje Przynależenia Wojskowego i Wychowania Fizycznego (PWiWF).

Młodzież poddawano różnym działaniom polityczno-propagandowym, zmierzającym do ukształtowania „nowego” człowieka – miłującego Związek Sowiecki i komunistyczną ojczyznę.

Szybko okazało się, że zadanie to przerasta możliwości PWiWF, na co zwracali uwagę m.in. przedstawiciele wojska, których nie satysfakcjonowały osiągnięte wyniki.

Jednakże dowództwo komunistycznego Wojska Polskiego cały czas było zainteresowane rozszerzeniem formuły przynależenia młodzieży, do której doszły jeszcze elementy polityczne i gospodarcze. Nieustannie bowiem brakowało rąk do pracy przy podnoszeniu z gruzów zniszczonego kraju i zagospodarowywaniu tak zwanych Ziemi Odzyskanych. Z tego powodu władze chętnie patrzyły na zwiększenie zaangażowania młodych osób w pracę na rzecz komunistycznej Polski.

Junacy hufca Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” działającego przy Gimnazjum Przemysłowym Cukrowni „Świdnica” w Pszennie, b.d. Kopia cyfrowa zdjęcia przekazana do zasobu IPN przez p. Piotra Kraśnianina (fot. z zasobu IPN)

Junacy hufca Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” działającego przy Gimnazjum Przemysłowym Cukrowni „Świdnica” w Pszennie, b.d. Kopia cyfrowa zdjęcia przekazana do zasobu IPN przez p. Piotra Kraśnianina (fot. z zasobu IPN)

**Członkinie Powszechnej
Organizacji „Służba Polsce”
podczas obozu w Krynicy w 1953
r. Kopia cyfrowa zdjęcia
przekazana do zasobu IPN przez
p. Annę Leszczyńską (fot. z
zasobu IPN)**

25 lutego 1948 r. Sejm przyjął ustawę o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży i tym samym powołał Powszechną Organizację „Służba Polsce”.

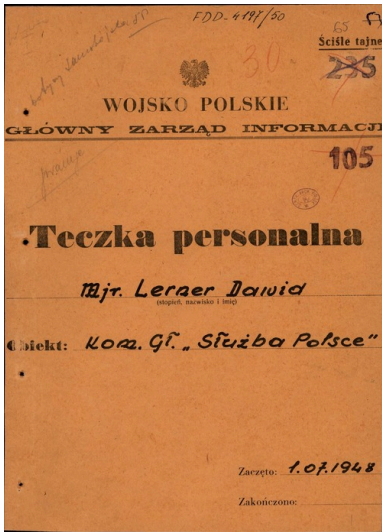
Praca fizyczna i indoktrynacja

Jej organami były Komenda Główna oraz wojewódzkie, powiatowe (miejskie) i gminne komendy. Komendanta głównego powoływał i odwoływał prezydent na zatwierdzonej przez Radę Ministrów wniosek ministra obrony narodowej. Pierwszym został płk Edward Braniewski.

Nieustannie brakowało rąk do pracy przy podnoszeniu z gruzów zniszczonego kraju i zagospodarowywaniu tak zwanych Ziem Odzyskanych. Z tego powodu władze chętnie patrzyły na zwiększenie zaangażowania młodych osób w pracę na rzecz komunistycznej Polski.

Dziewczęta i chłopców przydzielano do brygad, batalionów, hufców i drużyn. Tworzono je w miejscach zamieszkania lub zatrudnienia młodych osób, ale także - w ramach skoszarowanych oddziałów - w oddalonych częściach kraju.

Obowiązkowi określone w ustawie podlegała młodzież od 16 do 21 roku życia oraz osoby, które nie uczestniczyły w zasadniczej służbie wojskowej do 30 roku życia. Jednocześnie zwolniono z niego szereg kategorii osób, w tym: uznane za niezdolne do pracy fizycznej, kobiety zamężne, ciężarne lub karmiące, osoby pełniące służbę wojskową lub które ją przeszły, jedynych żywicieli rodziny lub osoby utrzymujące się z gospodarstwa rolnego, hodowlanego czy ogrodniczego, w przypadku gdy nie miał ich kto zastąpić w prowadzeniu tych gospodarstw, a także duchownych. Częściowo mogli zostać zwolnieni np. urzędnicy, nauczyciele bądź członkowie władz.

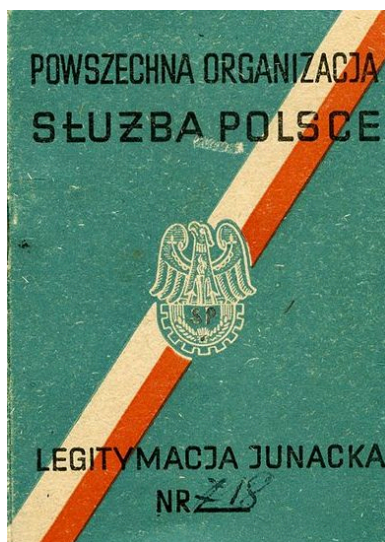

Okładka teczki personalnej mjr. Dawida Lerner z Komendy Głównej Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” (z zasobu IPN)

The image shows a survey form titled "ANKIETA" from the "POWSZECHNA ORGANIZACJA „SŁUŻBA POLSCE”". The form is filled out with handwritten information. The name "Kaszner Józef" is written in the top right. The form includes sections for "Dane osobiste" (Personal Data), "Wykształcenie" (Education), "Praca" (Work), and "Rodzina" (Family). The form is numbered "52" in the top right corner.

Pytanie	Odpowiedź
1. Nazwisko i imię, data i miejsce urodzenia, stan cywilny, wykształcenie, zawód, miejsce zamieszkania, data i rodzaj służby wojskowej	Kaszner Józef c. Kaszner
2. Rodzina (nazwiska, imiona, daty i miejsca urodzenia, zawody, wykształcenie, stan cywilny, wyznaczenie)	nie ma
3. Wykształcenie (nazwa, rodzaj, data i miejsce ukończenia, wydział, kierunek, ocena)	1938 1938 Przemysł woj. Rzeszów
4. Zawód (nazwa, data i miejsce rozpoczęcia, data i miejsce zakończenia, wydział, kierunek, ocena)	Pracownik magazynu
5. Rodzina (nazwiska, imiona, daty i miejsca urodzenia, zawody, wykształcenie, stan cywilny, wyznaczenie)	nie ma
6. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
7. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
8. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
9. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
10. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
11. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
12. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
13. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
14. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
15. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
16. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
17. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
18. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
19. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
20. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
21. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
22. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
23. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
24. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
25. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
26. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
27. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
28. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
29. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
30. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
31. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
32. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
33. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
34. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
35. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
36. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
37. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
38. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
39. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
40. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
41. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
42. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
43. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
44. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
45. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
46. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
47. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
48. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
49. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma
50. Stan cywilny (nazwa, data i miejsce zawarcia, data i miejsce rozwiązania, wydział, kierunek, ocena)	nie ma

**Pierwsza strona ankiety
personalnej inspektora
Powszechnej Organizacji „Służba
Polsce” (z zasobu IPN)**

**Okładka legitymacji
członkowskiej Powszechnej
Organizacji „Służba Polsce”**

Do najważniejszych zadań organizacji należało wojskowe szkolenie młodzieży, organizacja prac na budowach przemysłowych i w rolnictwie, a także kształcenie (a w rzeczywistości indoktrynacja) ideologiczne. Młodzież zobowiązana była np. do wykonywania prac dorywczych oraz prac okresowych. Pracowała przy odbudowie Warszawy, osuszaniu Żuław, w gospodarstwach rolnych, kopalniach czy kamieniołomach.

* * *

Pierwsze brygady „Służby Polsce” rozpoczęły pracę w maju 1948 r. W następnym roku należało do nich około 1,2 mln młodych osób.

Powszechna Organizacja „Służba Polsce” została rozwiązana 17 grudnia 1955 r.

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ